

Департамент інформаційної діяльності, культури,
національностей та релігій Хмельницької облдержадміністрації

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека

Серія
«Літературні премії»

Премія імені Юрія Шевельова

Бібліографічний покажчик

Хмельницький
2022

УДК 016:04:06.05:94 Ю.Шевельов(477)(083.8)

П 71

Премія імені Юрія Шевельова : бібліогр. покажч. : електрон. вид. / Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ; уклад. А. Г. Ярмолюк. – Хмельницький, 2022. – 28 с. – (Літературні премії).

Друкується за рішенням редакційно-видавничої ради Хмельницької ОУНБ, протокол № 5 від 1.11.2022 р.

Укладач: *Ярмолюк А. Г.*

Редактор: *Маковська В. В.*

Відповідальна за випуск: *Чабан К. А.*

Вступ

Бібліографічний покажчик розкриває історію премії модерної есеїстики імені Юрія Шевельова та подає інформацію про нагороджених авторів від початку заснування (2013) до 2021 рр.

Видання складено на основі інформації з офіційних сайтів мережі Інтернет та бібліотечного фонду Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки.

Матеріали в покажчику згруповані у розділи за прізвищами переможців премії відповідного року.

Бібліографічні описи книг, які є в книгозбірні, супроводжуються шифрами їх зберігання у фондах Хмельницької ОУНБ.

Для прискорення пошуку необхідних видань додається алфавітний покажчик авторів і назв творів.

Адресовано всім зацікавленим особам.

ПРЕМІЯ модерної ЕСЕЇСТИКИ імені ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА

Премія заснована 2013 року. Вона присуджується раз на рік українському авторові за художню та наукову есеїстику, опубліковану протягом останнього року. Нагорода носить ім'я Юрія Шевельова, який започаткував модерну українську есеїстику, та відзначає внесок у невід'ємні для цього жанру цінності: незалежність думки та витонченість стилю. Есей – це синкретична літературна або літературно-наукова форма, що представляє точку зору автора.

Шевельов – це не просто прізвище письменника, мовознавця і літературного критика. Його твори випереджали час написання. Вони просякнуті знанням дійсності, минулого і сам автор точно знав, що буде в майбутньому. Юрій Шевельов не до кінця відкритий українським читачам, але тенденція до розкриття і осмислення його творчості уже є. Ці перші, але такі потрібні, кроки розпочала Оксана Забужко. Саме вона донесла Шевельова до читачів, котрі прагнуть відкривати нові прізвища в українській літературі. Заснування премії імені Юрія Шевельова дає змогу для усіх читачів познайомитися з українськими письменниками-есеїстами.

Премія заснована Українським центром Міжнародного ПЕН-клубу, Києво-Могилянською Бізнес-Школою, видавництвом «Дух і Літера» та Українським науковим інститутом Гарвардського університету.

Кандидатів на здобуття премії можуть запропонувати українські та іноземні культурні інституції, видавництва, наукові центри, творчі об'єднання і приватні особи.

До розгляду приймаються художні або наукові есеї українських авторів (нон-фікшн), опубліковані в паперовому вигляді (книжка, збірка) протягом календарного року.

Заявки приймаються щороку з **15 серпня до 15 жовтня**. Кожен твір може брати участь у конкурсі на здобуття премії лише один раз.

До складу журі, окрім представників організацій-засновників премії, входять письменники, критики, науковці та лавреати премії трьох останніх років.

Лавреат премії обирається в три етапи:

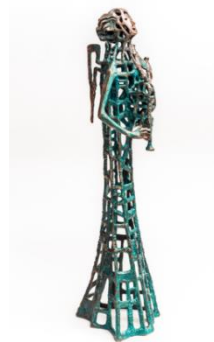
На першому етапі із видань, які надійшли на розгляд журі і відповідають технічним критеріям премії, формується довгий список претендентів, що оголошується не пізніше **1 листопада**.

На другому етапі члени журі голосують за короткий список премії, що оприлюднюється за тиждень до церемонії нагородження лавреата – **10 грудня**.

На третьому етапі члени журі методом анонімного голосування обирають лавреата премії, ім'я якого оголошується під час церемонії **17 грудня**, у день народження Юрія Шевельова.

Лавреат премії нагороджується статуеткою Бронзового Ангела, а також грошовою премією та дипломом лавреата. Номінанти отримують дипломи номінантів та добірку книжок видавництва «Дух і Літера».

З 2015 року премія імені Юрія Шевельова виділяє додаткову номінацію Verbum Novum. Премія вручається молодому (до 40 років) авторі, чие ім'я ще не відоме

українському читачеві, і є своєрідним заохоченням розвитку есеїстики. Номінація розрахована на ще не друковані тексти, автори яких не мають опублікованої книги і мають не більше п'яти публікацій (в друкованих та інтернет-виданнях). Премія відзначає оригінальність думки автора, філігранність та вправність її доведення. Теми конкурсних есеїв не обмежуються. Найкращі тексти буде опубліковано в українських виданнях, або видано окремою збіркою. Автор найкращого есею буде нагороджений відзнакою журі премії ім. Юрія Шевельова.

У рамках премії імені Юрія Шевельова вручаються ще дві спеціальні відзнаки.

Спеціальна відзнака журі (з 2019 р.) – за внесок у розвиток та популяризацію есеїстики. Ця нагорода може присуджуватися:

- українським авторам за їхній загальний есеїстичний доробок;
- зарубіжним авторам, твори яких перекладено українською;
- українським авторам, що пишуть іншими мовами;
- літературним критикам, що аналізують та популяризують есеїстику;
- видавцям і редакторам періодичних видань, що активно публікують есеїстичні твори.

Володарі спеціальної відзнаки:

2019 – Володимир Панченко за особливий внесок в українську есеїстику;

2020 – Оксана Забужко за внесок у розвиток української есеїстики та промоцію спадщини Юрія Шевельова;

2021 – Микола Рябчук, почесний Амбасадор української есеїстики у світі; Станіслав Асеев за відданість правам людини і мужність письма.

Спеціальна відзнака UA: Радіо Культура (з 2020 р.) – за майстерність і новаторство в жанрі есею, а також звучання тексту в радіоформаті. Нагородою для автора-есеїста у цій номінації стане створення радіоверсії твору, яка прозвучить в ефірі UA: Радіо Культура. Переможця обиратиме експертна група за участі редакторів, продюсерів та журналістів Радіо.

Володарі спеціальної відзнаки:

2020 – Василь Махно за книжку «Уздвж океану на ровері»;

2021 – Віра Агеєва за книжку «За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини».

Нагородження за роками

2013

Лавреати:

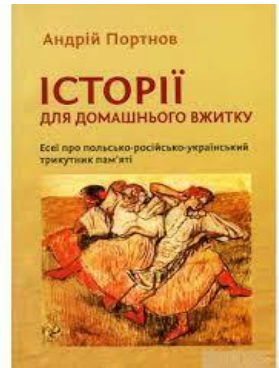

Андрій Портнов – історик, есеїст, редактор, перекладач. Науковий редактор сайту Політ.іа (<http://polit.ua/>), відповідальний редактор журналу «Україна Модерна» (<http://umoderna.com/>). Він викладав або проводив дослідження у Тривському, Хельсинському, Амстердамському університетах, крім того, написав понад 100 статей в українських, польських, російських, білоруських, німецьких часописах тощо. Премію отримав за книгу есеїстики «Історії для домашнього вжитку».

Б46031
63.3(4УКР)
П60

Портнов А. Історії для домашнього вжитку : есеї про польсько-російсько-український трикутник / А. Портнов. – Київ : Критика, 2013. – 344 с.

Присвячена пам'яті Ярослава Ісаєвича і Дмитрія Фурмана. Книжка містить есеї, написані протягом 2002 – 2013 років. Розподілені за п'ятьма розділами з вельми промовистими назвами – «В очікуванні російського Гедройця», «Українсько-польські пригоди», «Історії Другої світової», «Поневолена Академія» та «Inter Librorum» – і супроводжувані переднім словом «Третій (не)зайвий», два з половиною десятки есеїв становлять збірку різноспрямованих статей про різні аспекти польсько-українських, українсько-російських і російсько-польських стосунків.

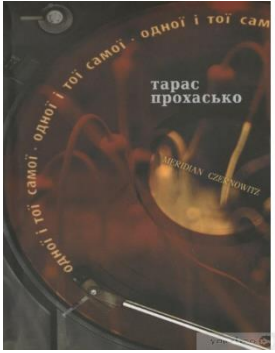

Тарас Прохасько – сучасний український письменник, журналіст, один із представників станіславського феномену. Найвідоміший твір — роман «НепрОсті» (2002). Лавреат численних нагород. Премію отримав за книгу есеїстики «Одної і тої самої».

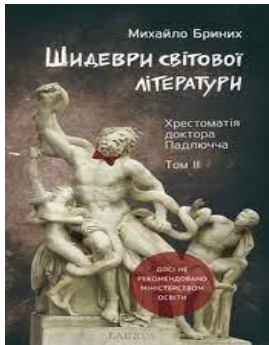
A38936
84(4УКР)6
П84

Прохасько Т. Одної і тої самої : есеї / Т. Б. Прохасько.
– Чернівці : Meridian Czernowitz. Міжнар. літ. корпорація,
2013. – 240 с.

Ця книга – спроба пояснити передовсім самому собі те, що відбувається поза самим собою. Своєрідна параесеїстика, парапубліцистика. Оскільки тем, які посправжньому цікавлять автора, обмаль, оскільки речі, які здаються важливими, доводиться в різний спосіб повторювати мало не щодня, тому і назва «Одної і тої самої», себто – «одне і те ж».

Номінанти премії:

Бриних М. Шидеври світової літератури : есеї / М. Бриних. – Київ : Laurus, 2016. – 272 с.

Б46040
84(4УКР)6
Д44

Діброва В. Переказки : оповідання / В. Діброва. – Київ : Комора, 2013. – 158 с.

2014

Лавреат:

есеїстики «Сполохи».

Кость Москалець – поет, прозаїк, перекладач, літературний критик, музикант. Автор слів і музики відомої в Україні пісні «Вона» («Завтра прийде до кімнати...»). Член Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників. Премію отримав за книгу літературної критики та

Москалець К. Сполохи : есеї / К. Москалець. – Київ : Піраміда, 2014. – 172 с.

Книга з усією точністю та виразністю образного письма утверджує ідею: суще є. Ця, здавалося б, найпростіша і найочевидніша ідея (адже, вже навіть за визначенням, суще – це те, що існує) є дуже важливою в контексті людської екзистенції,

у ракурсі становлення людини і її дотичності до буття. Навколишній світ не «порожній», у ньому присутнє те, що є істинним та справжнім. Відтак важливо уміти розгледіти дійсно суще. Адже в такому баченні людина приходить до усвідомлення істинного, його сутнісних підстав; до розуміння світу і себе самої – як єдиного поля становлення буття. Есеїстика Москальця вчить відкидати стереотипи сприйняття і мислення, заохочує до особистої рецепції та розмірковування.

Номінанти премії:

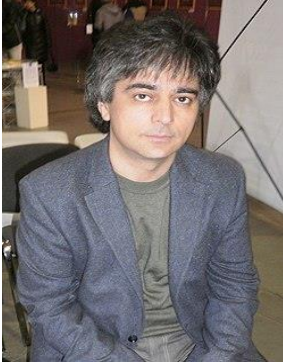
Матіяш Б. Братик Біль, Сестричка Радість : есеї / Б. Матіяш. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2014. – 144 с.

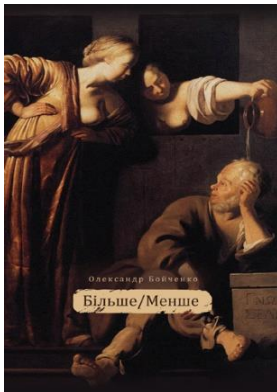
Чорник Р. Менталітети : есеї / Р. Чорник. – Київ : Укр. видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2014. – 176 с.

2015

Лавреат:

Олександр Бойченко – письменник, літературний критик, медіакритик, перекладач, есеїст. Художній редактор декількох десятків книг, автор шести збірок есе та кількох сотень публікацій у наукових і періодичних виданнях, перекладів на українську з польської та російської. Премію отримав за книгу есеїстики «Більше/Менше».

Бойченко О. Більше / Менше : есеї / О. Бойченко. – Чернівці: Видавництво 21, 2015. – 200 с.

Роль інтелектуала в Україні та світі, сенс іронії, нацистський і комуністичний тоталітарні режими в зображенні Тадеуша Боровського і Густава Герлінга-Грудзінського, Тарас Шевченко очима Григорія Грабовича, Іван Франко очима Ярослава Грицака, Леся Українка очима Оксани Забужко, Юрій Андрухович очима Карла-Йозефа Цумбруннена, але також Майдан і пореволюційна розгубленість, примирення з Польщею і війна з Росією, Крим і Донбас – ось неповний перелік тем, більшою чи меншою мірою відображених у цій збірці.

Номінанти премії:

Єрмоленко В. Далекі близькі : есеї з філософії та літератури / В. Єрмоленко. – Львів: Вид-во Старого Лева, 2015. – 304 с.

Махно В. Ровер : есеї, поезія / В. Махно. – Тернопіль : Крок, 2015. – 230 с.

2016

Лавреат:

Вахтанг Кебуладзе – український філософ, публіцист, перекладач, спеціаліст з феноменології. Доктор філософських наук, професор катедри теоретичної і практичної філософії філософського факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка та доцент катедри філософії та релігієзнавства

Національного університету «Києво-Могилянська Академія», співголова Українського феноменологічного товариства. Учасник гурту «Джин», член Українського ПЕН. Премію отримав за книгу есеїстики «Чарунки долі».

Б49016

84(4УКР)6

К33

Кебуладзе В. Чарунки долі : есеї / В. Кебуладзе. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2016. – 155 с.

Це збірка есеїв, у якій немає наскрізного сюжету, втім, окремі оповідки пов'язані між собою. В них вигулькують ті ж самі імена й історії, але в різних контекстах – так, зрештою, і плететься тканина людської долі та історії. На сторінках книжки зустрічаються філософи й митці з різних країн і часів. Автор змушує їх говорити одні з одними. Із цієї розмови народжуються нові історії, з яких і складено цю книжку.

Номінанти премії:

*Агеєва В. Дороги й середохрестя :
есеї / В. Агеєва. – Львів: Вид-во Старого
Лева, 2016. – 352 с.*

*Стех М. Р. Есеїстика у пошуках
джерел : есеї / М. Р. Стех. – Київ :
Пенмен, 2016. – 743 с.*

2017 Лавреат:

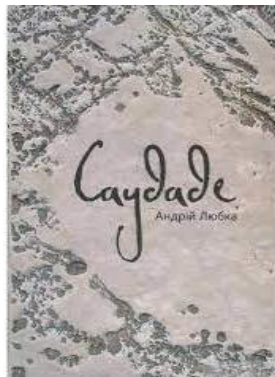
Андрій Любка – український письменник романіст, поет, перекладач і есеїст.

Премію отримав за книжку «Саудаде», яка складається з понад 60-ти коротких історій про особисте, мандри, музику.

Б49225
84(4УКР)6
Л93

Любка А. Саудаде : проза / А. С. Любка. – Чернівці : Книги–XXI: Meridian Czernowitz, 2017. – 192 с.

Книга містить 83 коротенькі оповідки. Назва запозичена із португальської мови та має дуже розлоге значення, щось на кшталт туги та суму за нездійсненим, які, однак є приємними та теплими переживаннями; суміш ностальгії та меланхолії, яку можна порівняти з невзаємним коханням, яке, хоч і раниць, але, поруч з тим, очищує душу. Кожне есе – це своєрідна подорож у просторі та часі через призму відчуттів, настроїв та думок автора. Пліч-о-пліч з літературним героєм, часто яким є сам письменник, ми мандруємо

різноманітними цікавими куточками нашої планети, зокрема, і України.

Номінанти премії:

Возняк Т. О – мовлення місця : есеї / Т. Возняк. – Київ : Дух і Літера, 2017. – 467 с.

Лютий Т. Корабель шаленців : есеї / Т. Лютий. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2017. – 224 с.

2018

Лавреат:

Володимир Єрмоленко – український філософ, есеїст, перекладач, доктор політичних студій (Школа високих студій суспільних наук: EHES, Париж), кандидат філософських наук, старший викладач (кафедри філософії, кафедри літературознавства та іноземних мов) Києво-Могилянської академії, експерт МГО «Інтерньюз-Україна», автор та ведучий програми «Громадське. СВІТ», аналітичного тижневика про міжнародну політику, головний редактор *UkraineWorld.org*. У 2017 році у «Видавництві Старого Лева» вийшов перший роман Володимира Єрмоленка — «Ловець океану: Історія Одиссея». Премію отримав за книгу есеїстики «Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX – XX століть».

Б50121

316.75(4)

Є74

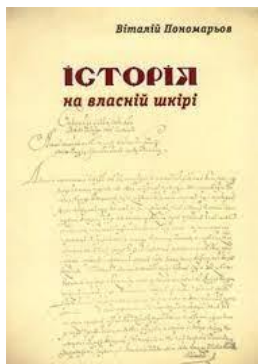
Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX – XX століть : монографія / В. Єрмоленко. – Київ : Дух і Літера, 2018. – 480 с. – (Державна програма – 2018).

Це детальна та несподівана історія ідей у Європі XIX – XX століть. Книга про те, як концепти і метафори, народжені в епоху Французької

революції, продовжували жити в тоталітарних ідеологіях ХХ століття, як образи проходження через смерть, святого злочинця, жертви-месії, оновлювальної катастрофи живлять історії ідей останніх двох століть, надихаючи ідеологічних союзників та антиподів. Це також детальний і безжальний аналіз головних ідеологічних монстрів сучасності: расизму, комунізму, нацизму, фашизму, а також їхніх сумішей. Книжку написано на межі різних дисциплін: філософії, історії ідей, політології та історії літератури.

Номінанти премії:

Пономарьов В. Історія на власній шкірі : есеї / В. Пономарьов. – Київ : Стилос, 2018. – 156 с.

A44351
821.161.2
Б81

Бондар А. Церебро : есеї / А. Бондар. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2018. – 120 с.

2019

Лавреат:

Діана Ключко – мистецтвознавиця, кураторка виставок, редакторка, перекладачка. Член Української секції Міжнародної асоціації арт-критиків АІСА під егідою ЮНЕСКО. Працює в службі стратегічного розвитку Києво-Могилянської академії. Читає відкриті лекції зі світового мистецтва. Володіє чеською й польською мовами. Започаткувала премію Metaphora для перекладачів поезії та есеїстики. У 2011 – 2014 роках співпрацювала з відділом кіно-серіального виробництва каналу «Україна». Премію отримала за книгу есеїстики «65 українських шедеврів. Визнані й неяви».

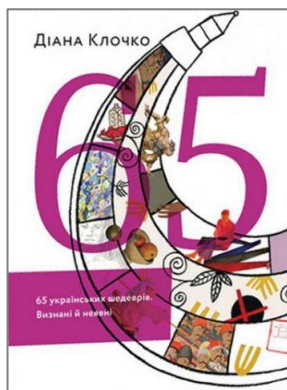
B5981

7.03(477)

K50

Ключко Д. 65 українських шедеврів. Визнані й неяви : довідкове видання / Д. Ключко. – Київ : ArtHuss, 2019. – 256 с. – (Державна програма – 2019).

У цій збірці з майже пів сотні есеїв зібрано ікони, картини й скульптури, про які, на думку авторки, варто знати й пам'ятати усім – від найдавніших часів по 20-те століття, впізнавані й невідомі пересічному

українцеві, творіння

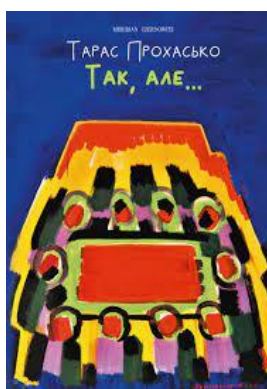
загальношанованих митців та несправедливо забутих. Георгій Пінзель, Ілля Рєпін, Тарас Шевченко, Катерина Білокур – це ті імена, котрі просто повинен знати кожен українець. А ще чимало, чимало інших...

Номінанти премії:

A44137
821.161.2
M36

Махно В. Околиці та пограниччя : вибрані есеї 2011 – 2018 / В. Махно. – Київ: Yakaboo Publishing, 2019. – 240 с. – (Державна програма – 2019).

B51060
821.161.2
П84

Прохасько Т. Так, але... : есеї / Т.Прохасько. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2019. – 152 с. – (Державна програма – 2020).

2020

Лавреат:

Тарас Лютий – український філософ і письменник. Автор наукових праць, присвячених проблемам історії філософії, філософської антропології. Дебютував у літературі прозовою збіркою «Вулик сновидінь» (2007). Відомий дослідженнями Ніцше, чия філософія тісно пов'язана з музикою й поезією. Премію отримав за книгу есеїстики «Культура принад і спротиву».

Лютий Т. Культура принад і спротиву : есеї / Т. Лютий. – Київ : Темпора, 2020. – 576 с.

Книжка охоплює коло тем, дотичних до ідеології та популярної культури. Колонки до журналу «Український тиждень» та інших видань складаються, ніби пазл, у панорамний огляд реалій культури останніх кількох років, зокрема й українських. Ці розмірковування стають реакціями на відомі сюжети та проблеми. Від попмузики і до коміксів, від кітчу і до масових рухів – здається, не лишається тем, не висвітлених автором у цій сфері.

Номінанти премії:

Махно В. Уздовж океану на ровері : есеї / В. Махно. – Київ : Yakaboo Publishing, 2020. – 336 с.

Швед П. З чого нам дозволено сміятись? : есеї / П. Швед. – Київ : Комубук, 2020. – 232 с.

2021

Переможець:

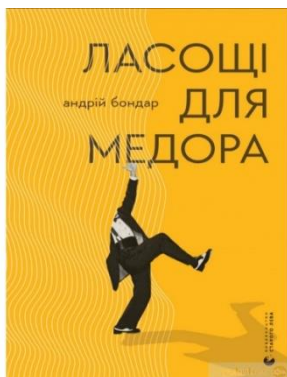
Андрій Бондар – український поет, публіцист, перекладач. Головний редактор газети Асоціації українських письменників (АУП) «Література плюс» (1998 – 2000), Редактор літературної сторінки «Книжкова лавка» в газетах «Дзеркало тижня» (2001 – 2007). Як поет дебютував в 1993 році добіркою

віршів у газеті «Подільнин» (м. Кам'янець-Подільський). Перша велика поетична публікація – 1997 року в журналі «Сучасність». Премію отримав за збірку есеїв «Ласощі для медобора».

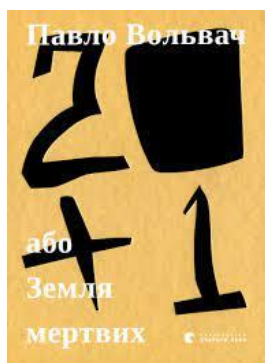
Бондар А. Ласощі для Медора : есеї / А. Бондар. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. – 272 с.

Це збірка есеїв, які Андрій Бондар написав упродовж 2017 – 2020 років. Есеїстика тут є способом досліджувати і осмислювати світ через власну систему цінностей і досвіду. За інтелектуальним роздумом прозирає відвертість, а у формі короткої прози ховаються глибші сенси й часом несподівані висновки: порожнечу можна наповнити, визначення «падіння з висоти

власного зросту» може стосуватися не лише травмування тіла, але й морального падіння, яке завжди відбувається з висоти власної етичної конструкції, а втрати згодом можуть обернутися набутками, варто лише поглянути на них під іншим кутом зору.

Номінанти премії:

**Б51497
821.161.2
В 71**

Вольвач П. 20+ 1, або Земля мертвих : коротка проза / П. Вольвач. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2021. – 392 с.

Діброва В. Свіжим оком. Тарас Шевченко для сучасного читача : есеї / В. Діброва. – Київ : Білка, 2021. – 176 с.

Алфавітний покажчик авторів і назв творів

А

Агеєва В. 15

Б

Більше / Менше 12

Бойченко О. 12

Бондар А. 19, 24

Братик Біль, Сестричка Радість
11

Бриних М. 9

В

Возняк Т. 17

Вольвач П. 24

Д

Далекі близькі 13

Діброва В. 10, 25

20 + 1, або Земля мертвих 24

Дороги й середохрестя 15

Е

Есеїстика у пошуках джерел 15

Є

Єрмоленко В. 13, 18

З

З чого нам дозволено сміятись?

23

І

Історії для домашнього вжитку

8

Історія на власній шкірі 19

К

Кебуладзе В. 14

Клочко Д. 20

Корабель шаленців 17

Культура принад і спротиву 22

Л

Ласощі для Медора 24

Любка А. 16

Лютий Т. 17, 22

М

Матіяш Б. 11

Махно В. 13, 21, 23

Менталітети 11

Москалець К. 10

О

О – мовлення місця 17

Одної і тої самої 9

Околиці та пограниччя 21

П

Переказки 10

Плинні ідеології 18

Пономарьов В. 19

Портнов А. 8

Прохасько Т. 9, 21

Р

Ровер 13

С

Саудаде 16

Свіжим оком 25

Сполохи 10

Стех М. Р. 15

Т

Так, але... 21

У

Уздовж океану на ровері 23

Ц

Церебро 19

Ч

Чарунки долі 14

Чопик Р. 11

Ш

Швед П. 23

Шидеври світової літератури 9

65 українських шедеврів 20

Зміст

Вступ	3
Премія модерної есеїстики імені Юрія Шевельова	4
Нагородження за роками.....	7
2013.....	7
2014.....	10
2015.....	12
2016.....	14
2017.....	16
2018.....	18
2019.....	18
2020.....	22
2021.....	23
Алфавітний покажчик авторів і назв творів.....	26

Рекомендаційне видання

Премія імені Юрія Шевельова

Бібліографічний покажчик

Укладач: *Ярмолюк А. Г.*

Комп'ютерне опрацювання, правка:

Дорош В.Ю.

Відповідальна за випуск:

Чабан К. А.

Електронне видання